

5-6 ve 7 Yaşındaki Çocukların Mecazi Kavramlarını Anlamalarının İncelenmesi

- Prof. Dr. Duyan MAĞDEN*
- Uzm. Aysun GÜNDOĞAN**

Öz

Bu araştırmanın amacı; Piaget'nin zihinsel gelişim kuramına göre işlem öncesi dönem yıllarına rastlayan okul öncesi dönemdeki çocukların mecazi kavramları anlayıp anlamadıklarını ortaya çıkarmaktır.

Bu amaçla, Denizli il merkezinde bulunan bir ilköğretim okulu ve bir anaokulundan basit tesadüfi örnekleme yoluyla beş-altı ve yedi yaş grubundan toplam 65 çocuk seçilmiştir.

Veriler, araştırmacılar tarafından belirlenen mecazi kavramların çocuklara tektek sorulmasıyla toplanmıştır. Örnekleme içinde yer alan çocukların mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar kaydedilmiş, çocukların kendiliğinden verdiği yanıtları doğrudan tablolara dönüştürülmüştür.

Araştırmanın sonunda yaşla birlikte mecazi kavramları anlamının arttığı ortaya çıkmıştır. Bazı mecazi kavramların beş yaş grubu tarafından bilinmesi, evde kullanırlılığının çok olmasındandır.

Anahtar Kelimeler: Piaget, zihinsel gelişim, mecazi kavramlar, işlem öncesi dönem.

Abstract

The Study of 5-6 and 7 Years Old Children's Understanding The Meanings of Metaphorical Concepts

The aim of this research is to show whether or not the children in pre-school ages, coinciding with the years of pre-operational period, understand the metaphorical concepts according to Piaget's Cognitive Developmental Theory.

For that reason, through the way of simple random sampling, totally 65 children aged 5-6 and 7 years old were chosen from a primary school and from a nursery school in the center of the province of Denizli.

The data were collected through questioning the metaphorical concepts determined by the researchers to the children one by one. The replies the children made for the metaphorical concepts, which are in the examples, were recorded and the replies the children made naturally were directly converted into the tables.

At the end of the research, it has been discovered that together with the age, the understanding of the metaphorical concepts increases. Some metaphorical concepts' being known by five year old groups of children is because of the fact that their usages at home are abundant.

Key Words: Piaget, cognitive development, metaphorical concepts, pre-operational period.

(*) Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü.

(**) Arif Yalınkaya İlköğretim Okulu-Denizli.

Giriş

Piaget; yetişkin insan düşüncesi ile çocuk düşüncesi arasında nitelik farkı bulunduğunu, başka bir deyişle, insan zihninin belli fonksiyonlarının artmasından çok, bu fonksiyonların nitelik değiş-tirmesi ve yeni fonksiyonlar kazanması yoluyla geliştiğini belirtmektedir (G. Günçe, 1974: 7; J. H. Flavell ve ark., 2002: 153).

Piaget'ye göre zihinsel gelişim, birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır:

Doğumdan ikinci yaşın sonuna kadar devam eden duyuşal-devinim döneminde bebek, duyuşları ve devinim faaliyetleri yoluyla dış dünya ile ilişki kurar. Bu dönemde bebekler düşünemez, yalnızca açık eylemlere girerler. Piaget, ilk duyuş-devinim eylemlerinin ilk düşünme yeteneklerinin temelini oluşturduğuna inanmaktadır (G. Günçe, 1972: 30; M. Gander ve H. Gardiner, 1995: 165-166; R.Evans, 1999: 134).

İki yaşın bitiminde başlayıp yedi yaşına kadar süren işlem öncesi dönem iki evreye ayrılmaktadır:

- Kavram öncesi düşünme-sembolik dönem: İki ile beş yaşları arasında ortaya çıkar. Bu evrede çocuk zihinsel tasarımları (semboller, işaretler, hayaller) ile düşünür. Daha önceden görüp yaşadığı olaylara bağlı olarak mantığa dayanmayan akıl yürütmeler görülebilir (Y. Güven, 2004: 75).

- Sezgisel düşünme: Beş ile yedi yaşlarını içeren bu evrede çocuklar oldukça ilerlemiş bir hiyerarşi fikrine dayanarak, sıralamalar ve sınıflandırmalar yapabilirler ancak sınıf içermesi fikrini henüz tam anlamıyla kavrayamazlar (G. Günçe, 1974: 111).

İşlem öncesi dönemin önemli bir özelliği, çocuğun benmerkezci bir düşünce yapısına sahip olmasıdır. Bu dönemdeki çocuğun düşünmesi, fiziksel

etkinliğe ve nesnelere dikkati çeken görünüşüne bağlı olduğundan doğru mantık yürütemezler. İki boyutu zihninde aynı anda düzenleyemezler. Ko-runum işlemi için gerekli zihinsel yapıya ulaşamamışlardır. Bu dönemdeki çocuklar soyut kavramları anlayamazlar. Hareket etmeyen nesnelere onlar için ölmüş, hareket ettiklerinde ise canlanmıştır (N. Senemoğlu, 1997: 51; M. Erden ve Y. Akman, 1996: 57; D. Elkind, 2003: 173; B. J. Wadsworth, 2004: 66-77).

Yedi ile on bir yaşları arasında yer alan somut işlemsel dönemde çocuklarda mantıksal düşünme başlar. Olgun bir sınıflandırma yeteneğine, üst ve alt sınıflar arasındaki ilişkileri doğru anlama becerisine ulaşmaktadır. Soyut düşünce tam olarak gelişmemiştir. Bu dönemde bir problemin çözülmesi somut nesnelere, burada ve şimdi gibi anlık durumların olmasına bağlıdır (M. Suizzo, 2000: 847 ; B. Cunningham, 1993: 162-163; C. Morgan, 1995: 64; İ. A. Gövsa, 1998: 120; G. Günçe, 1974: 116).

Piaget'nin zihinsel gelişim kuramına göre en son dönem olan soyut işlemsel dönem, 11 yaşından sonra başlayan ve mantıksal düşünmenin yetişkinler düzeyine eriştiği dönemdir. Bu dönemde düşünce, etken ve esnektir, karmaşık problemlerin üstesinden gelebilmesi bundandır (G. Günçe, 1974: 143; N. J. Salkind, 2004: 257-258).

Winner, Rosersteil ve Gardner (1978), on dört yaşına gelinceye kadar çocukların mecazi cümleleri tam olarak açıklayamadıklarını bulmuşlardır. Aynı şekilde, Asch ve Nerlove (1960), on bir yaşından sonra çocukların terimlerin fiziksel ve psikolojik çift yönlü fonksiyonlarını anlayabildiklerini ortaya koymuşlardır (akt. Vosniadou, 1986).

Piaget'ye göre; gerçek öğrenme, gelişim sonucu kazanılan öğrenmedir. Dıştan gelen zorlama ve güçlendirmeler, ancak zihinsel yapı bilgiye hazırsa yararlı olabilir. Gelişim yoksa öğrenme de yoktur (G. Günçe, 1974: 142; A. Someroff ve S. McDonough, 1995: 188-190).

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi dönemdeki çocukların mecazi kavramları anlayıp anlamadıklarını ortaya çıkarmaktır.

Yöntem

Evren:

Araştırmanın evrenini Denizli il merkezinde bulunan anaokulları ve ilköğretim okulları oluşturmaktadır.

Örnekleme:

Araştırmanın örneklemini 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Denizli il merkezindeki Arif Yalınkaya İlköğretim Okulu ve Zübeyde Hanım Anaokulundan beş-altı ve yedi yaş grubundan basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 65 çocuk oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veriler, belirlenen mecazi kavramların araştırmacı tarafından çocuklara tek tek sorulmasıyla toplanmıştır. Çocukların sıkılmamaları ve daha rahat yanıt verebilmeleri için çocuklara her hafta üç kavram sorularak dört haftada araştırma gerçekleştirilmiştir:

Uygulamanın ilk haftasında, araştırmacı hikaye saatinde külkedisi hikayesini anlatmıştır. Hikayede, külkedisi'nin "temizkalpli" olduğu vurgulanmıştır (üvey kardeşleri kötülük yaptıkça o hep onlara iyi davranmaktadır). Araştırmacı çocuklara temizkalpli gibi bazı kavramların gerçek anlamlarının dışında kullanıldığını belirtmiştir. Ertesi gün araştırmacı, öğrencileri birer birer sınıfın dışında başka bir odaya alarak sulugöz, tatlıdil, taşkalpli olmak üzere üç mecazi kavramdan ne anladıklarını sorulmuştur. Çocukların verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından kaydedilmiştir. Kavramlar sorulduktan sonra çocuklar başka bir odaya alınmıştır. Böylece çocukların birbirlerinden kavramları öğrenmeleri engellenmiştir. Kavramlar, çocukların zihinlerinin

yoğun olmadığı sabah saatlerinde, serbest zaman etkinlikleri ile kahvaltıya geçiş esnasında, sorulmuştur. Çocuklara ilk hafta anlatılan Külkedisi hikayesinden sonra diğer üç haftada yine aynı gruba başka mecazi kavramlar sorulmuştur. Uygulamanın ikinci haftasında ağırşöz, yumuşakbaşlı, acısoğuk olmak üzere üç mecazi kavram aynı yöntemle çocuklara sorulmuştur. Üçüncü haftada ise eliağır, açıkğöz, kulağıdelik kavramları sorulmuştur.

Uygulamanın dördüncü haftasında kalan üç mecazi kavram olan ağırkanlı, hayataarkadaşı ve göbekadı kavramları da çocuklara sorularak uygulama tamamlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Araştırma; beş yaş grubundan 11 kız-9 erkek, altı yaş grubundan 11 kız-13 erkek ve yedi yaş grubundan 7 kız-14 erkek olmak üzere toplam 65 çocuk üzerinde yürütülmüştür

Araştırmada yer alan çocukların yaklaşık % 50'si önceki yıllarda en az bir yıl okul öncesi eğitim kurumuna gitmiştir.

Çocukların yaklaşık % 70'inin ailesinin ekonomik düzeyi ortalamanın üstündedir.

Araştırmada toplanan ham veriler, çocukların kendiliğinden verdiği yanıtlar olarak kaydedilmiş ve bu yanıtlar doğrudan tablolara dönüştürülmüştür.

Tablo 1. Örneklem Grubunu Oluşturan Çocukların Yaş ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yaş	Cinsiyet	Kız		Erkek	
		Sayı	%	Sayı	%
Beş Yaş		11	37.93	9	25.00
Altı Yaş		11	37.93	13	36.11
Yedi Yaş		7	24.14	14	38.89
Toplam		29	100	36	100

Tablo 2’de beş yaş grubu kız çocuklarının mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde; doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu kavram “sulugöz” dür. “Eli ağır”, “açıkgöz”, “ağırkanlı” kavramlarına doğru yanıt verilmemiştir.

Beş yaş grubu erkek çocuklarının mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde ise; doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu kavram “taşkalpli” olmuştur. “Ağır söz”, “yumuşakbaşı”, “eli ağır”, “açıkgöz”, “ağırkanlı”, “göbekadı” kavramlarına ise doğru yanıt veren olmamıştır (Tablo 3).

Beş yaş grubu kız ve erkek çocukları karşılaştırıldığında; kız çocuklarının anladıklarını daha ayrıntılı ifade ettikleri ortaya çıkmaktadır (Tablo 2 ve Tablo 3).

Tablo 2 ve Tablo 3’deki beş yaş grubundaki çocukların verdikleri yanıtlar incelendiğinde; beş yaş grubundaki çocukların bazı mecazi kavramlara doğru yanıtlar verdikleri görülmektedir.

Keil (1984); beş yaşındaki çocukların bazı mecazi ifadeleri anladıklarını, bazılarını ise anlamadıklarını ortaya koymuştur. Malgady (1977); beş yaşındaki çocukların fiziksel/algısal benzerliğe sahip benzetmelere, uygun açıklamalar yapabildiklerini kanıtlamıştır. Çocukların mecazi dili anlaması;

- önceki bilgi,

- mecazın kullanıldığı durum,

- mecazi girdinin karmaşıklığı gibi değişkenlerden etkilenmektedir (akt. Vosniadou, 1986). Bu nedenlerden dolayı beş yaşındaki bir çocuk bazı mecazi kavramları açıklayabilirken, bazılarını açıklayamayabilir.

Waggoner ve Palermo (1989); duygusal tepkileri tanımlayan mecazları anlamaya yönelik yürüttükleri çalışmada, beş-yedi ve dokuz yaşlarındaki çocuklardan sevgi, nefret, mutluluk, üzüntü, kırgınlık ve korkuyu tanımlayan mecazları açıklamalarını istemiştir. Sonuçlar, beş yaş grubundaki çocukların duygusal tepkileri tanımlayan bazı mecazları açıklayabildiklerini göstermiştir.

Mecazi kavramları anlamaya yönelik çalışmalar, okul öncesi dönem çocuklarının kavramlar arasındaki benzerlikleri –özellikle resimli mecazi sözcükleri eşleştirmeye yönelik sözel olmayan görevlerde- görebildiklerini ortaya koymaktadır (Eps-tein ve Gamlin, 1987).

Bu bulgular, araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Beş yaş grubundaki çocukların bazı mecazi kavramları anlamaları, evde çok kullanılır olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 2. Beş Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı	M.Y	N.V	İ.A	G.Ö
Mecazi Kavramlar				
Sulgöz	Ağlamak İçinde iyilik var, birilerine kötülük yapmazsın, insanlara iyi davranırsın, onların temizliklerini yaparsın, tatlı dilli insanlar böyle davranır	Ağlamak Meyve, şeker	Ağlamak Tatlı yemek	Meyve Şeker
Taşkalpli	Kötü; kızlarına, ağabeylerine, ablalarına hizmetçilik yaptırır	Dört	Kötü olur, bir kızı olursa iyi kalpli ona kötü davranır	Yanak
Ağır söz	Kötülük demektir	Bilmiyorum	Çok ağırdır	Taş ağır olur biraz
Yumuşakbaşı	Keloğlan, o her zaman söz dinlediği için, başkalarıyla paylaştığı için.	Pamuk	iskelet, kemiklerden yapılıdır	Yastık
Acısoğuk	Soğuk	Hava demek	Sıcak demek, soğuk ile sicağı karıştırırsan ortak sıcak olur	Acıbiber
Eli ağır	Taş, birilerinin kafasına vurduğu zaman acıtır	Öğrenmedim	Çok ağırdır, ağır eşyaları kaldıramayız	Taş, ağır olduğu için
Açıkgöz	Uyumadım	Açılı göz, birisinin gözü açık olunca birisinin kapalı olur	Yataktan kalkmışız	Uyanmak
Kulağı delik	Kulağım patladı	Hasfa olur, kulağına bir şey takarlar	Kulağı iyi duyuyor	Sağır
Ağırkanlı	Dev, yanına geldiği insanların hepsini soyar soyar yer onun için	El kanaması	Çok yemek yemek	Kan
Hayatarkadaşı	Kahraman demek, Süpermen olabilir, örümcek adam olabilir	Arkadaşlık	Arkadaş demek, arkadaşlar hep birbirini çok sever	Arkadaş, dünya
Göbekadı	Balçık, diğer sınıftaki çocuğun adı, kaynak oluşuyor, annesi babası onun adını koyuyor	Delik demek	Tam aşağısında delik var, karın demek.	Duymadım

Tablo 2. (devam) Beş Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramlar	Adı	S.K	B.Ö	M.K	F.N.U
Sulgöz	Ağlamak demek	Bilmiyorum	Kötü insanlara deriz	Sulu demek, kalbin iyi olması	Annem bana bir kere sormuştu, yıllar geçti
Tatlıdil	Bilmiyorum	insanlar taşkalpli olabilir. Bazı insanlar olmayabilir. Normalde annem bana öğretmediği için bilmiyorum	Yabancı insanlara tatlı dilli deriz	Tatlı olmak, bir şeyler yediğin zaman	Bilmiyorum
Taşkalpli	insanlar taşkalpli olabilir. Bazı insanlar olmayabilir. Normalde annem bana öğretmediği için bilmiyorum	insanlar taşkalpli olabilir. Bazı insanlar olmayabilir. Normalde annem bana öğretmediği için bilmiyorum	Yabancı insanlara	Güzel olur	Kötü
Ağırsöz	Konuşmak demek, bir soru sorabilirsin insana onu konuşabiliriz mesela	Konuşmak demek, bir soru sorabilirsin insana onu konuşabiliriz mesela	Hepsi	Söz demek	Bilmiyorum
Yumuşakbaşı	Yastık demek, kafa demek	Yastık demek, kafa demek	Bilmiyorum	Yumuşaklara deriz, karınlar olabilir	Bilmiyorum
Acısoğuk	Soğuk sudur, soğuk su acı biberdir	Soğuk sudur, soğuk su acı biberdir	Acı su	Acı demek, soğuk yapınca soğuk olur, acı yapınca acı olur	Bilmiyorum
Eli ağır	El birazcık ağırdır, birazcık değildir. Ağır bir şey taşıdığımızda elimiz ağır olur	El birazcık ağırdır, birazcık değildir. Ağır bir şey taşıdığımızda elimiz ağır olur	Eli ağır	Ölü demek, ağır demek	Yüzü beyaz olan insanlar
Açıkgöz	Hep açık tutan göz	Hep açık tutan göz	Kör insanlar	Gözleri açık	Bilmiyorum
Kulağı delik	Bir yerden deliniyor kulağın	Bir yerden deliniyor kulağın	Kör	Kulağım delik demek	Unuttum şimdi
Ağırkanlı	iyi olmaz, kötü olur	iyi olmaz, kötü olur	Vücut	Ağır demek	Bilmiyorum
Hayatarkadaşı	Birinden doğunca olur	Sınıf arkadaşı, birbirimizle arkadaş olduğumuzda oyun oynuyoruz	Sınıf arkadaşı, birbirimizle arkadaş olduğumuzda oyun oynuyoruz	Ben senin arkadaşınım demek, arkadaş olurlar, arkadaş olduktan sonra da iyi olurlar, birlikte yaşarlar	Dorukan, kardeşim
Göbekadı	Göbeğe koyduğumuz isim	Göbeğe koyduğumuz isim	Duymadım	Ad demek, göbek demektir	Bilmiyorum

Tablo 2. (devam) Beş Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı / Mecazi Kavramlar	A.A	E.B	B.T
Sulgöz	Ağlamak	Bilmiyorum	Su, gözüne su koyuyorlar, sonra gözlerini kapatırlar, ekmek gibi bir şeyle
Tatlıdil	Konuşmaları iyi, sesi güzel	Güzel, çok güzel	Dillerine tatlı sürerler
Taşkalpli	Kötü kalpli	İki	Midelerini açarlar, midesine taş doldururlar
Ağırsöz	Bağırarak	Büyük söz	Çok konuşan insan demektir, ağızlarını bantlarlar, hiç konuşmazlar
Yumuşakbaşı	Çok hafif sesli konuşur yumuşak başlı insanlar, kafası iyi çalışır	Güzel, iyi bir şey	Pamuk yerler, sonra kafalarına giderler
Acısoğuk	İnsanlara çok acı çektirir, insanların dedesi ölünce üzülebilir, dedem öldüğünde acı bir soğuk vardı, yani hava çok soğuktu	Birisi soğuk, birisi acı	Önce kar yağar, sonra yağmur yağar, kar yağınca olur
Eli ağır	Oyuncak toplayamaz, elleri ağır olduğu için	Güçlü	Parmakları şişer
Açıkgöz	Kirpiklere hiç toz kaçmamak, kirpikler hiç çırpılmaz	Gözleri açmaktır	Gözlerini hep açık tutarlar, uyusalar bile gözleri açıktır
Kulağı delik	İnsanlar her şeyi duyabilir	Kulağın içine girmek, mikroplar girer	Hep duyarlar, horlamaları bile duyarlar
Ağırkanlı	Çok güçlü	Sinir bozucu	Başına kadar kanı olur, her yeri kanlıdır
Hayatarkadaşı	Terlikleri hep değişmek, ben bazen terliklerimi arkadaşarımla değişiyorum	İyi birisi, Nazlı gibi	İstanbul'a gidip arkadaşının yanında kalmaktır
Göbekadı	Gazetede bir kez babam okumuştum, unuttum	Beyza, kardeşimin adı, annem iki tane bebek doğurunca birisinin adını Beyza koymuş	Anneler babalar doğduğunda göbek adını koyarlar

Tablo 3. Beş Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramları	i.T	i.C.E	G.T	R.Y	F.i
Sulugöz	Gözlerinden yaş akar	Boyamak demek	Biraz su içmektir, biraz kahvaltı yapmaktır	Birinin ağlama sesi	Suluboya demek
Tatlıdil	İyi birisi, silah kullanmazlar, kötü kalpli olmazlar, iyi demektir	Yemek demek	Kahvaltı etmektir, yemek yemektir, katı yersek dişimiz kırılır	Güzel konuşmak	Tadı çok güzel
Taşkalpli	Taştan yapılıdır	Yürür, bilmiyorum	Taş oynamaktır	Kötü bir insandır, kötü şeyler	Çok acı
Ağırsöz	Ağır kömür, kilo	Kötü demek	Tiyatroya gitmektir, oyun oynamaktır	Çok ağır bir şeyi taşımak	Çok konuşmak demek
Yumuşakbaşı	Pamuk gibi, yumuşacık başları	Her zaman güzel demek	Perdenin içine pamuk koyunca yumuşak başlı oluruz	Çok güzel bir pamuk, yumuşak pamuk	Saçı yumuşak
Acısoğuk	Buz gibi olur, kar yağınca	Bilmiyorum	Bilmiyorum	Çok acı, acıbiber gibi	Çok soğuk
Eli ağır	Eli şişer	Kaldırım	Eli yoğurt gibi olur	Çok şişman bir el	Kendisi çok ağır
Açıkgöz	Gözü açık olur	Her zaman görür, uyurken de gözleri açık	Kapı açık olursa soğuk girer	Şaşkın, şöyle şaşkın bakmak	Güzel göz, görmüş, ev görmüş
Kulağıdelik	Kulağının deliği yuvarlak olur	Kan çıkar	Kulağa küpe takarsak delik olur	Kulağına bir şey takarsın duymazsın	Duymak, ses var demek
Ağırkanlı	Çok ağır olur	Güçlü olmak demek	Bilmiyorum	Çok büyük bir kan, yüzü her tarafı kanlarla dolu olur	Çok kan
Hayatarkadaşı	Anıl, ben onu çok seviyorum	Bilmiyorum	Bilmiyorum	Onu sevmek, geldiğinde onunla oynamaya, budur	Arkadaş, güzel
Göbekadı	Bilmiyorum	Ata bindiğinde göbek düşer	Bilmiyorum	Göbek olabilir, şişman bir göbek olabilir	Göbek

Tablo 3.(devam) Beş Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramları	M.C	U.M.K	O.D	F.Ç
Sulgöz	Ağlayacak	Bilmiyorum	Bilmiyorum	Bilmiyorum
Tatlıdil	Çok tatlı	Çok tatlı yemek	Şeker gibi bir şey	Tatlı demek
Taşkalpli	Külkedisi, üvey anne, çünkü kötü olduğu için	Kötü kalpli, herkese kızarlar, küfür ederler	Bilmem	Bir
Ağırsöz	Bilmiyorum	Hep konuşmaktır	Taş gibi bir şey	Bir şey ağır
Yumuşakbaşı	Prenses, çünkü kalbi temiz	Hep uyurlar	Pamuk	Yumuşak
Acısoğuk	Acı suyu bardağa katıyorsun, çıkarıyorsun çıkarıyorsun	Ilık, soğuk suyla sıcak suyu karıştırınca ılık olur	Bilmiyorum	Acı, bir şeyi acı yapar
Eliagir	Büyük adam, dev kadar	Bilmiyorum	Kaya	Bir şey ağır, büyük kafalar
Açıkgöz	Kirpikleri kaşlara yapışık, açık	Her şeyi görmek	Uyanık bir insan, uykudan kalkmış	Açık olur insanların gözü
Kulağıdelik	Kulaklıklar kulağa girince olur	Her şeyi duyabilirsin	Bilmiyorum	Bilmiyorum
Ağırkanlı	Büyük adam, çok kan içerlerse çok kanlı olup ağır olurlar	Herkese sert davranıyor, onlara hep kızar, onun dediği şeyi yaparlar	Bilmiyorum	Bilmiyorum
Hayatarkadaşı	Her gün arkadaş olmak, kardeşim arkadaşım olur	Dostluk, Mehmet Yavuz okuldan arkadaşım, Ramazan dışarıdan arkadaşım, çünkü ben onları çok seviyorum	Bilmiyorum	Bilmiyorum
Göbekadı	Bilmiyorum	Göbeğe ad koymaktır	Bilmiyorum	Göbek

Tablo 4. Altı Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Mecazi Kavramlar	Çocuğun Adı	E.i.A	T.Ö	D.S.P	M.Ö
Sulgöz		Çok ağlayan	Ağlamak	Çok ağlayanlara	Ağlamak
Tatlıdil		İyi, herkese iyi yardım eden, çok iyi konuşan, kötü sözler söylemeyen	Güzel konuşmak	Tatlı yemeklere	Güzel söz söylemek
Taşkalpli		Herkese kızan, hiç sevmeyen	Güzel olmayan bir şey, kötü kalpli	Sert kalplilere deriz, kötüler	Kötü
Ağırsöz		Ayıp bir şey söylemek	Kötü konuşmak	Bilmiyorum	Kızmak, kötü söylemek
Yumuşakbaşlı		Çok yumuşak, her şeye yardım eden, kafası çalیشان	Yumuşak konuşuyor, güzel konuşur, ağır konuşan insanlar	Saçı yumuşak olanlara, kolonyaya dökerek saçı yumuşak yaparız	İyi kalpli, kötü laf söylemeyen
Acısoğuk		Hava çok soğuk	Çok acı, çok soğuk	Yemek acı, soğuk acı, tabak soğuyunca acı katılmış	Hava soğuk
Eli ağır		Her şeyi eliyle taşıyor, ağır şeyleri taşıyabilir	Eli çok ağır, çuval gibi	Eli taşıyamaz	Kızanlar, döverler
Açıkgöz		Her şeyi görüyor, pazarda çocuk ona söylüyor, çürük bu diye	Uyumayan bir insan	Hiç uyumazlar	Çirkin bakmak, asık suratlı
Kulağıdelik		Her şeyi duyuyor	Küpe takmış, ondan sonra delik olmuş	Çok iyi duyanlara	Küpe takmak
Ağırkanlı		Kötü kanlı, kanı çok kötü, hiçbir şeye yardım etmeyen	Yavaş gelen, sabah ablam çok ağırkanlısın dedi, oradan biliyorum	Kanlar dışarı çıkınca o tabak kırılır	Kötü söz
Hayatarkadaşı		Çok iyi, her zaman onun kardeşi gibi, onu çok seviyor	Hep onunla oynayan kişi, benim hayat arkadaşımın adı Safiye	Sınıftaki bir arkadaşınla evlenirsen o kişi olur	İyi bir şey, iyi arkadaşlar
Göbekadi		Göbeğimizin ismi, benim göbeğimin ismi İrem	Bir isim demek, göbek adım Nazlı	Bilmiyorum	Annem koymadı, abim vardı, öldü, ondan sonra ben doğdum, Elif isterdim

Tablo 4. (devam) Altı Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Mecazi Kavramlar	Çocuğun Adı	G.S	S.Ş	H.S.K
Sulgöz	Ağlayan	Ağlayan	Ağlamak	Ağlamak, gözlerinden su akıyor
Tatlıdil	Çok iyi konuşan, yaşlılarla iyi konuşmak	Çok iyi konuşan, yaşlılarla iyi konuşmak	Güzel dilili, güzel konuşan	Şeker yediğin zaman dilin tatlı olur
Taşkalpli	Kötü, yaşlılara yardım etmeyen, arkadaşlarını döven, kötü davranan	Kötü, yaşlılara yardım etmeyen, arkadaşlarını döven, kötü davranan	Sert kalpli, kötü insan	Kötü demek, insanların kalbi kötü olursa bazı insanlar taşkalpli diyebilir
Ağırsöz	Çok kötü konuşmak	Çok kötü konuşmak	Mutlu etmez, çok kötü olursun, kötü söz	Taşın ağırlığı yüksek demek, taşı iyice kucaklayamazsınız, çok ağırdır
Yumuşakbaşı	Saf kanlı, her şeyi kabul eden, çok yumuşak olan	Saf kanlı, her şeyi kabul eden, çok yumuşak olan	Çok sert baş	Birisi ellediğinde kafası böyle pamuk tutunca arkadaşları ellerse yumuşacık olur
Acısoğuk	Herkes kızgın, dışarı çok soğuk	Herkes kızgın, dışarı çok soğuk	Çok soğuk hava	Acı demek, soğuk bir şeyin içine acı katarsan soğuk olur
Eli ağır	Çok kötü tokat atanlar	Çok kötü tokat atanlar	Çok soğuk hava	Acı demek, soğuk bir şeyin içine acı katarsan soğuk olur
Açıkgöz	Herkesin oyuncağını isteyen, kıyafetini isteyen, ben de isterim	Herkesin oyuncağını isteyen, kıyafetini isteyen, ben de isterim	Yumuşak gibi bir şey, kaldıramıyor, bir yerini acıtabilir, bir yerini kırabilir	Eli güçlü olursa ağır olur
Kulağıdelik	Annesi ona bir şey diyor, tıkratma alta insan var, apartmanın beşinci katında oturuyorsun, yaşlı olabilir, bebekleri olduğu için rahatsız etme diyor, bir kulağından girip diğerinden çıkıyor, duymamazlıktan geliyor	Annesi ona bir şey diyor, tıkratma alta insan var, apartmanın beşinci katında oturuyorsun, yaşlı olabilir, bebekleri olduğu için rahatsız etme diyor, bir kulağından girip diğerinden çıkıyor, duymamazlıktan geliyor	Kapalı göz olabilir, kör olur da göremez, her şeyi görebiliriz açıkgözle	Gözlerini kaparsan kapalı, açarsan açık demek
Ağırkanlı	Kötü insanlar, her şeyi yavaş yapan insanlar	Kötü insanlar, her şeyi yavaş yapan insanlar	Her şeyi duyabiliriz	Kulağın içinde bomboş delik olursa
Hayatarkadaşı	Mesela benim bir arkadaşım var, çok büyük oldum, mesela öğretmenlik yapıyorum, çocukluğundan beri arkadaşım	Mesela benim bir arkadaşım var, çok büyük oldum, mesela öğretmenlik yapıyorum, çocukluğundan beri arkadaşım	Kötüyle iyi, iyi insanlar da var, kötü insanlar da var, iyi insanlar ağır kanlıdır	Çok kan olursa, hiç kimse kucaklayamaz
Göbekadı	Soyadı demektir, göbek adım yok	Soyadı demektir, göbek adım yok	Karnımız vardır, yemeklerimiz karnımıza gelir	Arkadaş olursan hayat boyu arkadaş olursun
				Duymadım

Tablo 4. (devam)Altı Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı	Z.S.Y	A.S	i.M	E.N.E
Mecazi Kavramlar				
Sulugöz	Ağlıyorsun	Ağlamak	Ağlamak	Ağlamak
Tatlıdil	Çok yumuşak konuşan, merhaba, nasılsınız gibi	Bilmiyorum	Dil	Güzel konuşmak
Taşkalpli	Kötü insanlara denir	Taştan yapılan kalp	Bir kalpli	Hasta olan insanlara taş kalpli denir
Ağırsöz	Kaba konuşuyorsun	Kötü kelime	Ağır demektir, taşıyamaz	Bağırarak
Yumuşakbaşlı	Bebeklerin kafası çok hassas olur, onun gibi bir şey	İyi demek	Yanağımızdır	Kafanın yumuşak olması
Acısoğuk	Soğuktan ölmüş, acı çekerek	Sıcak	Kar	Hava çok rüzgarlı
Eli ağır	Kaldıramaz	Büyük bir taş	Elim ağırdır	Eli çok ağır olur
Açık göz	Bilmiyorum	Bilmiyorum	Ağlamak	Göz rengi açık
Kulağıdelik	Kulağını deldiriyor, küpe takıyorsun, onun gibi	Bilmiyorum	Küpe takıyor da ondan	Küpe takılacağı için kulağımız delik olur
Ağırkanlı	Kanı çok ağır olan, damarlar büyük olursa kan ağır olur	Az kalpli	Kan demektir, bebek doğurmak için	Çok kanlı
Hayatarkadaşı	Her şeyi onunla yaparsın, her şeyi kardeşinle yaparsın	Oynarım	Onunla barışmak	Hep görüştüğümüz birisi
Göbekadı	Bir ad, Sıla'nın göbek adı var, Selenay	Bilmiyorum	Bir isim	Başka göbek adı, bir ismimiz olunca bir de göbek adı olur

Tablo 5. Altı Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı	B.B	A.K	E.U	M.B
Mecazi Kavramlar				
Sulgöz	Ağlamak	Ağlamak	Yaş akan göz	Gözlerinde su olur
Tatlıdil	Tatlı seven birisi	Güzel bir şeyler söylemek	Tatlı konuşmak	Güzel olur, bilmiyorum
Taşkalpli	Sert, kötü	Kötü kalpli, herkesi döven	Taş kalpli, kötü	Bir kalpli
Ağırsöz	Sert konuşmak, kötü konuşmak	Hiç kimsenin kaldıramadığı söz, üzümler	Kütür	Bilmiyorum
Yumuşakbaşı	Bazıları sert, bazıları yumuşak başlı olur, ellediğimizde yumuşak olur	Hiçbir şey anlamaz	Seviyor, çocukları seviyor, kadınları seviyor	Kafaları yumuşak olur
Acısoğuk	O zaman ben doğmuştum, çok kötü esiyordu hava	Üşürüm, üşürsem montumu giyerim, havanın soğuk olması	Dondurucu soğuk, kar oynamak	Acıbiber
Eli ağır	Ellediğimiz zaman ağır olur	Hiç kimse taşıyamaz, ağır gelir	Dayak, öfke, sinir, kriz	Eli kalkamaz
Açıkgöz	İyi görmek	Her şeyi görür	Her şeyi isteyen bir insan, çok seven bir insan, her şeyi çok seven kişiler	İyi dövmek için
Kulağıdelik	Kanıyordur	Her şeyi duyar	Her şeyi duyan	Bilmiyorum
Ağırkanlı	Çok kan akan	Kulaklarını tıkırlar, bir şey söylemek istediğinde anlamak istemezler	Kötü	Bilmiyorum
Hayatarkadaşı	Çok iyi arkadaşdır	İyi anlaşıyorsun, iyi davranıyorsun, benim Kaan abim var	İyi davranan arkadaş, benim hayat arkadaşım Tunara	Bilmiyorum
Göbekadı	Ben bir kere otele gitmişim, otele kızlar vardı yabancı, onların göbeklerinde küpe gibi bir şey vardı, onun adı	İsimleri çok	Annelerin, babaların koyduğu addir bize, göbek adım anneannemin dedesinin adı	Bilmiyorum

Tablo 5.(devam) Altı Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı	M.A.C	G.K	F.Z	B.Ö	M.M.E
Mecazi Kavramlar					
Sulugöz	Kötü bir şey	Suluboya	Ağlamak	Ağlamak	Ağlayan
Tatlıdil	iyi demek	Konuşmamız için, arkadaşıyla konuşur, kavga ettiği için çok bağırırlar	Güzel konuşmak	iyi kalpli olur, tatlı demek, çok iyilik yapar, herkese iyilik yaparlar çünkü onlar iyidir. Kalpleri temiz olduğu için kötülere iyilik yaparlar	Heyecanlı
Taşkalpli	Kötü, birbirlerini sevmemek	Taş atınca cam kırılır, taşı cama atmak	Kötü	Kötülere deriz, çok kötülük yaparlar, herkese kötülük yaparlar	Kötü insan
Ağırsöz	Bilmiyorum	Koşmanın yorulursunuz	Öküz gibi sözler	Her şeyi kaldıramamak demek, ağır sözü kaldıramayız, çünkü o çok ağırdır	Bağırarak
Yumuşakbaşlı	iyi, bilmiyorum	Saçı olur, saçları uzun olur	Unuttum	Çok iyi kalpli, çok yumuşak başlıdır, başları balon gibidir ama yumuşaktır	iyi, iyi kalpli
Acısoğuk	Bilmiyorum	Üşüdüm, kar yağınca, yangın yanınca sıcak olur	Unuttum	Çok soğuk demek, çok acıyor canım demek	Çok soğuk
Eli ağır	Taş, çümkü kaya gibi taşlar ağırdır	Elini taşıyamaz	Çok vurmak	Ağır demek, çok ağır elim	Sakat, zor giderler
Açıkgöz	Bilmiyorum	Bilmiyorum	Unuttum	Açık olur	Kör değil
Kulağıdelik	Bilmiyorum	Küpe takılır	Unuttum	Kulağının burası delik olur	Sağır, duymazlar
Ağırkanlı	Bilmiyorum	Adamların her yeri bıçaklanır, kanar, ölür	Kötü	Ağır kan demek, çok ağır olur, her şeyi ağır olur, kendileri düşünce kaldıramazlar, birileri yardım eder	Kötü kalpli
Hayatarkadaşı	Doktor	Bilmiyorum	Unuttum	Hayatta bir arkadaşının olmasıdır	Bilmiyorum
Göbekadı	Bilmiyorum	Unuttum	İsimler koymak	Birisinin göbek adının değişik olması, doktorlar koyar, normal adından farklı olur	Göbek adım Mert, ad demek, herkesin göbek adı vardır

Tablo 5.(devam) Altı Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı	H.A.O	C.Ö	B.Ç	M.P.D
Mecazi Kavramlar				
Sulgöz	Ağlarsın, gözünden yaş akar, bir tane hastalığa yakalandın mı hep gözünden yaş akar	Ağlamak	Hep susayan birisi	Üzülümüş, çok ağladığı için dalga geçerler
Tatlıdil	Güzel konuşmak, kibar kibar konuşmak	Şeker gibi şey	Şekeri sevmiyor olabilir	Çok gülüyor
Taşkalpli	Kötü yürekli, kötülük yapar	Taş olmuş, kalbi	Hiçbir şeyi sevmeyen	Kötü kalpli
Ağırsöz	Çok sert bir laf söylersin, gidersin bir yere ağlarsın	Bağırıyor	Taştır, insana ağır bir şey atarsın	Çok kötü sözler söylemek
Yumuşakbaşı	Yumuşak yumuşak durur, iyilik yaparlar, hiç kötülüğü düşünmezler	Yastık	Bilmiyorum	Çok akıllı, öğretmenin-annesinin-babasının sözünü hep dinler
Acısoğuk	Çok soğuk	Sıcak	Suyun acı olması	Kış acı olduğu için bazı fakirler bilmiyor, yazlıklarla geziyorlar, çok donuyorlar
Eliagır	Çok sert, aynen benim gibi dayak attığında elinin izi kalabilir	Taş	Elinde taş var	Çok tombiş olmak
Açıkgöz	Hep kıskanırın birisini, istiyorum bir şeyi, annen alvermiyor	Bakıyorsun	Gece uyumadım	Hiç uyumaz, geceleri bile uyumaz
Kulağıdelik	Sağır gibi, engelli gibi	Duyuyorsun	Kulağını deldirmiş	Hasta oluyor, kulağı duymuyor, doktora gidiyorlar, tüp takıyorlar
Ağırkanlı	Kanı ağırdır	Bağırıyor	Kalemi yutmuş olabilir	Kanı çok akar, hiç durmaz
Hayatarkadaşı	Hayatın gibi bir şey, çok seversin	Arkadaşım	İkiz	Her şeyi paylaşmak demektir, Umut-Çağatay-Ege-Ömer Can hayat arkadaşım
Göbekadı	Gerçek ismin demektir	Ad	Başka bir isimdir	Doğmadan ilk önce annesi seçiyor, doktorlar da göbek adını yazıyor defterine

Tablo 4’de altı yaş grubu kız çocuklarının mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde; doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu kavramlar “sulugöz”, “tatlıdil”, “taşkalpli”, “ağırsöz” ve “acısoğuk”tur.

Altı yaş grubu erkek çocuklarının mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde; doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu kavramlar “sulugöz”, “taşkalpli”, “acısoğuk” ve “göbekadı” olmuştur. “Ağırkanlı” kavramına doğru yanıt verilmiştir (Tablo 5).

Altı yaş grubu kız ve erkek çocukları karşılaştırıldığında; beş yaş grubunda görüldüğü gibi, altı yaş grubu kız çocukları erkek çocuklarına göre sorulan mecazi kavramdan anladıklarını daha ayrıntılı açıklamışlardır (Tablo 4 ve Tablo 5).

Altı yaş grubu kız ve erkek çocukları, beş yaş grubu kız ve erkek çocukları ile karşılaştırıldığında ise; altı yaş grubundaki kız ve erkek çocuklarının mecazi kavramları anlamada daha iyi oldukları ortaya çıkmaktadır (Tablo 2-3 ve Tablo 4-5).

Winner, Engel ve Gardner (1980); altı yaşındaki çocukların açıklama ve alternatifler arasından seçme görevlerinin her ikisinde de fiziksel/algısal benzerliği bulunan mecazi cümleleri anladıklarını kanıtlamıştır (akt. Vosniadou, 1986).

Wellman ve Hickling (1994); zihinsel mecazları anlamaya yönelik yürüttükleri çalışmada, altı-sekiz ve on yaşlarındaki çocuklardan zihinsel mecazları anlama ve açıklamalarını istemişlerdir. Mecazi anlama görevinde, kişiselleştirilmiş mecazi durumları açıklamaları istenmiştir. Açıklama görevinde ise, zihinsel bir etkinliğin altında yatan mekanizma ile fiziksel bir sürecin altında yatan mekanizmayı çocuklardan açıklamaları istenmiştir. Altı yaş grubundaki çocukların kişiselleştirilmiş bazı mecazları – mekanik, doğa ve bedensel-duygusal olgularda

- anlayabildikleri halde, zihinsel süreçleri tanımlamada zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Sonuçlar, zihinsel mecazları anlamının yaşla birlikte arttığını göstermiştir.

Bu sonuçlar, araştırma sonucunu desteklemektedir. Altı yaş grubundaki kız ve erkek çocukları, beş yaş grubundaki kız ve erkek çocuklarına göre mecazi kavramları anlamada daha iyidirler. Piaget’e göre; yaş büyüdükçe zihinsel fonksiyonların niteliği değişmektedir.

Tablo 6’da yedi yaş grubu kız çocuklarının mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde; doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu kavramlar “taşkalpli”, “acısoğuk” ve “sulugöz” olmuştur.

Yedi yaş grubu erkek çocuklarının mecazi kavramlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde ise; doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu kavramlar “taşkalpli”, “acısoğuk”, “ağırsöz” ve “sulugöz” olmuştur.

Yedi yaş grubu kız ve erkek çocukları karşılaştırıldığında; kız çocukları erkek çocuklarına göre sorulan mecazi kavramdan anladıklarını daha ayrıntılı açıklamışlardır.

Yedi yaş grubu kız ve erkek çocukları, beş yaş grubu kız ve erkek çocukları ile karşılaştırıldığında; yedi yaş grubundaki çocukların mecazi kavramları anlamada daha iyi oldukları görülmektedir (Tablo 2-3 ve Tablo 6-7).

Yedi yaş grubu kız ve erkek çocukları, altı yaş grubu kız ve erkek çocukları ile karşılaştırıldığında ise; mecazi kavramları anlamada önemli bir farklılık görülmemektedir. Bu durum, psiko-sosyal dezavantajlı grup olarak henüz ilköğretim birinci sınıfa hazır olmadığı için anasınıfına devam eden grup olmasından kaynaklanabilir (Tablo 4-5 ve Tablo 6-7).

Tablo 6. Yedi Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramları	P.S.T	B.A	P.M	C.T
Sulgöz	Ağlıyorsun	Ağlamak	Ağlamak	Unuttum
Tatlıdil	Tatlı tatlı konuşur, iyi konuşmak	Tatlı yemek	İyi kalpli birisi, şiir okurlar	Bilmiyorum
Taşkalpli	Kötü	Kötü insanlar	Kötü	Kızgın, kötü olur
Ağırsöz	Kötü söz	Kötü şeyler olur, laflar eder	Kötü bir söz	Bilmiyorum
Yumuşakbaşı	Bilmiyorum	Yumuşak şeyler yerler	Çok iyi bir insan, herkese iyi davranır	Bilmiyorum
Acısoğuk	Soğuk olur, hava serin olur	Kar, bazen kış gelir, yağmur yağar, kar yağar	Havalar soğuk	Çok soğuk
Eli ağır	Eli çok ağır olur, kimse taşıyamaz	Elleri büyük olur, şöyle kaldıramaz	insanları döver	Taş gibi olur eli
Açıkgöz	Uyanık, gözleri açık olur, uykudan kalkmış	Donatlar	Gözlerimiz açık olur	Bilemedim
Kulağıdelik	Annemin kulağı delik, küçük delik olur, yuvarlak	Bazı insanların kulağı delik olur, bıçağı alıp kulağını yırtmış	Küpe takan kişiler	Kulağı delik adam, kulağı delinmiş olur
Ağırkanlı	Bilmiyorum	Büyükbabamızı kaldıramayız, İsmet'in babası çok büyük, biz onu kaldıramayız	Kötü birisidir, herkese kötü davranırlar, yalan söylerler	Bir kan mı var, kanı çok ağır
Hayatarkadaşı	Bilmiyorum	Güzel olur, oyun oynarız, Pırl benim hayat arkadaşım	İyi bir arkadaş, arkadaşlarına iyi davranır, hiç yalan söylemez	Çok sevdiğim arkadaş
Göbekadi	Bir ad koymak, anneler-babalar-dedeler koyar	Göbek adim Sema, annemiz-babamız koyar, son isimimizdir	Göbek adim Cemre, göbeğimizin ismi	Soyismimizdir, Taşkıran

Tablo 6.(devam) Yedi Yaş Grubu Kız Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Adı / Mecazi Kavramlar	S.P	Ü.N	Ü.D
Sulugöz	Kötü kalpli demek, çok kötü olur	Ağlamak	Gözünden sular akar, ağlamış gibi olurlar
Tatlıdil	İyi olanlar çok tatlıdır, dışı kötü görünür, güzel görünür, çok iyi davranırlar	Güzel konuşmak	Çok tatlı dilli konuşur, çok iyi konuşurlar
Taşkalpli	Çok kötü olur	Kötü	Derslerine çok çalışır, sonra da öğretmenleri onlara kalem verir
Ağırsöz	Kötü, çok kötü bir laftır	Bağırarak	Hasta olmak
Yumuşakbaşı	Çok yumuşak olanlar çok tatlı olur, çok kibar davranır, çok iyidir	İyi olmak, insan birisine kızdığında kalbini kırabilir, çok iyi, insanlara düzgün konuşur	Yemeğini az yerse zayıflar
Acısoğuk	Kötü kalpli	Yani soğuk, fırtına gibi, rüzgar başlayınca yağmur yağar	Ceketini giymeyen insanlar hasta olur, kar yağdığı için
Eli ağır	Çok serttir eli, kötülük etmiş olurlar, ona vurduğu için	Şişman olmak, eli şişman	Babalar çocuklarını döver, babaların eli ağırdır
Açık göz	Birisi ona yiyecek getirdiğinde birini daha alır, ona denir	Herkesi görüyorsun, kör değilsin demek, açık göz denir, o zaman kör denmez	Yemeğini açgözlülük yapıyor, sonra da paylaşmıyorlar, babaları açgözlülük yaparsa kızar
Kulağıdelik	Küpe, duymaz, işitmez	Ağrıyor, benim bir keresinde kulağım ağrıyordu	Duyamazlar, bayılırlar
Ağırkanlı	Allah	Şişko	Kalplerinde kanlar oluşur
Hayatarkadaşı	Sevdiğin bir arkadaş, Pırlı'ı seviyorum	Arkadaşını çok seviyorsun, sevmediğin zaman evde oturuyorsun, başka arkadaş buluyorsun	İyi davranırsın, onun arkadaşı olması için çalışırlar
Göbekadı	Selenay, bir isimdir	Soy ismi, göbek adım olsaydı Yağmur olmasını isterdim	İsimden oluşan şeyler, adın neyse onun harfini söylersin

Tablo 7. Yedi Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramları	A.H	E.K	K.C.G	F.T	D.A.A
Sulgöz	Unuttum	Bilmiyorum	iyi kalpli, iyi	Bilmiyorum	Bilmiyorum
Tatlıdil	İyi konuşur, kötü konuşmaz	Hep tatlı yiyor	Çok dondurma yer, çok şeker yer	Sevmek, dili sevmek	Çok tatlı yiyenler
Taşkalpli	Kötü konuşan	Bilmiyorum	Kötü	Olmaz, kötü bir şey, küfür ederler	Kötü, küfür ederler
Ağırsöz	Kötü söylemek	Çok kötü konuşmak	Kötü söylerler	Küfür	Kötü bir laftır
Yumuşakbaşı	İyi konuşan birisi	Bilmiyorum	İyi konuşurlar, paylaşırlar	Bilmiyorum	İyi kelimeler kullanır
Acısoğuk	Bunu annem bulmaca kitabında sormuştum, ama unuttum cevabını	Rüzgar	Çok soğuk	Üşümek, havalara soğuk demek	Bilmiyorum
Eli ağır	Daha önce birisi söylerken duymuştum	Vuruyor, vurunca çok kanıyor	Çok sert eli var, vurunca acır	Bilmiyorum	Taş gibi, eli ağır olanlar, eli taştan
Açıkgöz	Yemek yerken mesela önüne bir tane koyunca açıkgözlüdür	İyi insanlar, iyi kalpli	İyi bakabilmek	Her tarafı görebilir	Bilmiyorum
Kulağıdelik	Küpe takan insanlar	Küpe takmak	Küpe takarlar	Bilmiyorum	Küpe takmak
Ağırkanlı	Unuttum	Çok uslu demek, iyi kalpli olur	Çok yemek yiyip çok kan alıyorlar	Ölmez	Bilmiyorum
Hayatarkadaşı	Dayımın oğlu hayat arkadaşım, çok oyun oynarsın	Arkadaşlık demektir, top oynarız	Efe hayat arkadaşım, oyun oynarız, bilgisayar oynarız, top oynarız	Çok sever, komşum hayat arkadaşım, oyun oynarız	Bilmiyorum
Göbekadı	İkinci ad	Soyismi, göbek ismini ben bilmiyorum, annemiz koyar	Bir tane daha bir ad	Göbeğimizin ismi	Bilmiyorum

Tablo 7. (devam) Yedi Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramları	M.K	O.D	U.K	H.F.K	U.A
Sulgöz	Bilmiyorum	Ağlamak, üzölmek	Ağlıyor	Ağlamak	Bilmiyorum
Tatlıdil	Düzgün konuşan insanlar, iyi davranırlar	Şeker yemek	Güzel dilli, güzel konuşmak	Tatlıyı çok sevmesi	Hiçbir şey yapmayan
Taşkalpli	Kötü olur	Bilmiyorum	Bilmiyorum	Hiç kimseyi sevmeyen insan	Kötölük yapıyor
Ağırsöz	Bilmiyorum	Konuşmaları ağır, sesi çirkin	Çok bağırarak konuşmak	Kötü, çok kötü insan	Bir kötü söz söylemek
Yumuşakbaşı	Bilmiyorum	İyi kalpli, güzel olabilir	Yumuşak kafa	İyi kafalı insan, herkesi seven insan	Bilmiyorum
Acısoğuk	Bilmiyorum	Çok soğuk	Bilmiyorum	Hava çok soğuk	Çok soğuk
Eli ağır	İnsanı dövmek	Kötü kalplidir, elini kaldıramaz ağır olduğu için	Sert vurmak	Eli büyük olan insan, elinde et olan çok insan	Bilmiyorum
Açık göz	Bilmiyorum	Kapalı gözdür	Kapalı göz	Çok aç birisi, her şeyi yemek, açgözlü	Bilmiyorum
Kulağıdelik	Bilmiyorum	Kulakları küpeli	Küpe takmak, uzun küpe takmak	Kulağı çok büyük, kulağı büyük	Hiçbir şeyi duymayan
Ağırkanlı	Bilmiyorum	Kansız	Halsiz kimse, halsiz yürümek	Vücudunda kanı çok	Bilmiyorum
Hayatarkadaşı	Arkadaş olmak, dövüşmemek	Arkadaş, çok sevdiğim bir arkadaş	İyi arkadaş, benimle iyi anlaşır	Her zaman yanında olan arkadaş	Hiç duymadım
Göbekadı	Bilmiyorum	Göbek adımın konuşmasını istirdim	Bilmiyorum	İki tane ismi olan	Bilmiyorum

Tablo 7. (devam) Yedi Yaş Grubu Erkek Çocuklarının Mecazi Kavramlara Verdikleri Yanıtlar

Çocuğun Mecazi Kavramları	E.P	A.Y.K	M.A.B	Ö.C.F
Sulugöz	Ağlamak	Çok ağlamak	Ağlamak	Ağlamak
Tatlıdil	İyilik, iyi konuşurlar	Güzel konuşmak	Çok güzel, dil tatlı	Güzel konuşmak
Taşkalpli	Kötü kalpli	Kötü	Kötü	Bilmiyorum
Ağırsöz	Çok zor söz	Kötü laf	Yüksek sesi	Güzel konuşmak
Yumuşakbaşlı	Anlayamadım	Unuttum	İyi, kötü olmamak	Güzel konuşmak, paylaşmak
Acısoğuk	Hava çok soğuk	Çok soğuk	Kötü, içkili bir baba	Havalar çok soğuk
Eliagir	Anlamadım	Çok vuruyor	Çocuklarını döven, bokşu, içkildir, rakılidir, kendini katil sanıyor	Vuruyorsun, acıyor
Açıkgöz	Birisinin elinde bir şey varsa elindeki istiyorsun	Her şeyi görebiliyor	İyi kalpli, kötü davranmayan insan, güzel konuşan, arkadaşlarını dövmeyen, mızıkçılık yapmayan insan, büyüklere karşı gelirse özür dileyen insan	Paylaşmak
Kulağıdelik	Küpe	Sağır	Tıkalı olmayan kulak, iyi duyan	Duymamak
Ağırkanlı	Anlamadım	Çok kanlı	Arkadaşlarını döven çocuk	Bilmiyorum
Hayatarkadaşı	İyi kalpli, beraber olduğumuz kişi	Hatırlayamadım	Arkadaşlarını çok sevdiği için her zaman gitmek ister, annesi babası izin vermezse tamam anneciğim tamam babacığım diyen çocuk	Bilmiyorum
Göbekadı	Göbek deliği	Bilmiyorum	Soy ismi, göbek adım Ali	Göbeğin adı

Reynolds ve Ortony(1980), yedi-on iki yaş arasındaki çocuklara kısa bir hikaye anlatarak sonradan bu hikayeyi dört alternatif içinden en iyi tamamlayan mecazi cümleleri seçmelerini istemişlerdir. Yaş büyüdükçe doğru alternatif olan mecazi cümleyi seçme oranında artış görülmüştür. Honck, Soway ve Voegtler(1978); yedi yaşındaki çocuklara iki resimden birini atasözleriyle eşleştirebilme şansı verildiğinde, atasözlerini anlayabildiklerini bulmuşlardır. Ancak bu durumun, çocuğa doğal cevap verme fırsatını sunmadığı belirtilmektedir (akt.Vosniadou ve ark., 1983).

Mağden ve Tuğrul (1995)'un sekiz ve on bir yaşındaki 180 çocuğun kendilerine anlatılan fıkralardaki mecazi anlamı kavramalarına ilişkin yaptıkları araştırmada, çocukların fıkra anlama düzeyinin yaşla birlikte artış gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca araştırmada; sekiz yaşındaki çocukların anlamadıkları fıkraları komik bulurken, on bir yaşındaki çocukların ise anladıkları fıkraları komik buldukları ortaya çıkmıştır.

Pexman ve arkadaşları (2005); yedi ile on yaşındaki çocukların sözel ironiyi anlamaya başladıklarını ortaya koymuştur. Araştırmada; dokuz-on yaşındaki çocukların ironik eleştirileri anlamada yedi-sekiz yaşındaki çocuklara göre daha iyi oldukları ortaya çıkmıştır.

Bu bulgular doğrultusunda, mecazi kavramları anlamanın yaşla birlikte artış gösterdiği söylene-

bilir. Bu araştırma, Piaget'nin zihinsel gelişim kuramını desteklemektedir.

Araştırmada örneklem grubunu oluşturan bazı çocukların sorulan mecazi kavramların çoğuna "bilmiyorum" ya da "unuttum" şeklindeki yanıtları da dikkat çekicidir; burada, bu yanıtları veren çocukların ailesinin mükemmeliyetçi olmasından dolayı çocuğun yanlış söyleme korkusuyla "bilmiyorum" demeyi tercih etmesi söz konusu olabilir.

"Hayatarkadaşı" kavramını örneklem grubunu oluşturan beş-altı ve yedi yaş grubundaki çocukların büyük bir kısmı "arkadaşlık, dostluk" olarak açıklamışlardır. Bu durum, "hayatarkadaşı" kavramının araştırmanın yapıldığı ilin yerel özelliklerinden, bu kavramın kullanılmayışı gibi durumlardan kaynaklanabileceği söylenebilir.

Araştırmada çocukların mecazi kavramlara verdikleri cevaplar kız ve erkek çocuk grupları halinde incelendiğinde ise; her üç yaş grubunda yer alan kız çocukları erkek çocuklarına göre mecazi nasıl anladıklarını daha ayrıntılı açıklamışlardır. Dil gelişiminin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel koşullar, zeka, anne- çocuk etkileşiminin yanı sıra cinsiyetle de büyük ilişkisi vardır. Cinsiyet farkları bakımından kızlarda sözel beceriler, erkeklerde ise sayısal beceriler daha ileridedir. Bu araştırma, kızların dil gelişiminin erkeklere oranla daha iyi olduğu görüşünü desteklemektedir.

KAYNAKLAR

- CUNNINGHAM, Bill, **Child Development**, Harper Collins Publishers, New York 1993.
- ELKIND, David, “Çocuk Bakımındaki Dev-Jean Piaget” **Çağdaş Düşüncenin Kurucuları**, Ed.: Ben B. Seligman, Çev.: Sinan Altıparmak, Yeryüzü Yayınevi, Ankara 2003.
- EPSTEIN, R. L. ve P. J. GAMLIN, “Young Children’s Perception and Comprehension of Metaphorical Similarities in Pictures and in Words” **Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association**, Washington DC, April 20-24, 1987.
- ERDEN, Münire ve Yasemin AKMAN, **Eğitim Psikolojisi**, Arkadaş Yayınları, Ankara 1996.
- EVANS, Richard I., **Jean Piaget-İnsan ve Fikirleri**, Çev: Şebnem Çiftçioğlu, Doruk Yayıncılık, Ankara 1999.
- FLAVELL, John H.; Patricia H. MILLER ve Scott A. MILLER, **Cognitive Development**, Fourth Edition, Pearson Education Inc., New Jersey 2002.
- GANDER, Mary J. ve Harry W. GARDINER, **Çocuk ve Ergen Gelişimi**, Çev: Ali Dönmez, Nermin Çelen ve Bekir Onur, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1995.
- GÖVSA, İbrahim A., **Çocukta Zihinsel Gelişim**, Hayat Yayınevi, İstanbul 1998.
- GÜNÇE, Gülseren, “Jean Piaget ve Temel Kuramsal Fikirleri” **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, C: 4, S: 1-4, Ankara 1972, s.19-31.
- GÜNÇE, Gülseren, **Çocukta Zihin Gelişimi: Piaget Kuramına Toplu Bakış**, Baylan Matbaası, Ankara 1974.
- GÜVEN, Yıldız, **Erken Çocuklukta Matematiksel Düşünme ve Matematiği Öğrenme**, Küçükadamlar Eğitim Yayınları, İstanbul 2004.
- MAĞDEN, Duyan ve Belma TUĞRUL, “Sekiz ve On Bir Yaşındaki Çocukların Fıkra Anlama Düzeyi ile Mecaz ve Mizaha Ait Kavramsal Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” **Sağlık Dergisi**, C. 67, S. 3-4, Ankara 1995.
- MORGAN, Clifford T., **Psikolojiye Giriş**, Çev.: Hüsnü Arıcı ve arkadaşları, Meteksan, Ankara 1995.
- PEXMAN, Penny M.; Melanie GLENWRIGHT, Andrea KROL ve Tammy JAMES, “An Acquired Taste: Children’s Perceptions of Humor and Teasing in Verbal Irony” **Discourse Processes** (40) 3, p. 259-288, 2005.
- SALKIND, Neil J., **An Introduction to Theories of Human Development**, Sage Publications, USA 2004.
- SAMEROFF, Arnold ve Susan C. MCDONOUGH, “Educational Implications of Developmental Transitions: Revisiting the 5-to 7- Year Shift.” **Phi Delta Kappan**, V. 76, n.3, p. 188-193, November 1994.
- SENEMOĞLU, Nuray, **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**, Ertem Matbaacılık, Ankara 1997.
- SUIZZO, Marie-Anne, “The Social-Emotional and Cultural Contexts of Cognitive Development: Neo-Piagetian Perspectives” **Child Development**, V. 71, N. 4, p. 846-849, July-August 2000.
- VOSNIADOU, Stella ve ark., “Sources of Difficulty in the Young Child’s Understanding of Metaphorical Language” **Technical Report** No. 290, National Academy of Education, Washington DC 1983.
- VOSNIADOU, Stella, “Children and Metaphors” **Technical Report** No. 370, National Ins. of Education, Washington DC 1986.
- WADSWORTH, Barry J., **Piaget’s Theory of Cognitive and Affective Development**. Fifth Edition, Pearson Education, Inc, USA 2004.
- WAGGONER, John E. ve David S. PALERMO, “Betty Is a Bouncing Bubble: Children’s Comprehension of Emotion-Descriptive Metaphors” **Developmental Psychology**, Vol. 25, No. 1, p. 152-163, 1989.
- WELLMAN, Henry M. ve Anne K. HICKLING, “The Mind’s ‘I’: Children’s Conception of the Mind as an Active Agent” **Child Development**, 65, p. 1564-1580, 1994.

